

Een balans van 20 jaar spontane bosontwikkeling in Liedekerkebos

Luc De Keersmaeker, Margot Vanhellemont en Kris Vandekerckhove

Het bosreservaat van Liedekerkebos heeft een oppervlakte van 21 ha en bevindt zich aan de oostzijde van het gelijknamige domeinbos. Het historische Liedekerke-

Een karakteristiek beeld uit het bosreservaat van Liedekerkebos: een forse meerstammige eik, die vroeger als hakhout werd beheerd, verdringt de omringende berken

bos was onderdeel van een zeer groot boscomplex, dat in de 19de eeuw echter grotendeels werd ontgonnen. Het bosreservaat ligt vooral op zandleembodems en wordt langs de oostkant begrensd door de vallei van de Hollebeek. Langsheen de beek zijn plaatselijk nog steeds goudveil, Boshyacint en Daslook te vinden, oudbosplanten die wijzen op de permanente aanwezigheid van bos in deze omgeving. Het huidige bosreservaat werd in 1926 aangekocht door de Belgische overheid om er een zendstation te bouwen voor lange-afstandcommunicatie, vooral met Congo. De antennes werden volgens een radiaal patroon geplaatst en waren via kabels verbonden met het radio-

elektrisch centrum. De zones onder de antennes en de toegangswegen werden zeer regelmatig gekapt en gemaaid, waardoor hakhout en heischrale graslanden ontstonden. In 1942 werd het zendstation ontmanteld door de Duitse bezetter. De paden en een kleine zone rond het zendstation zelf werden ook daarna verder beheerd, maar een oppervlakte van zowat 19 ha ontwikkelde spontaan. In 1998

Berk is nog steeds de dominante boomsoort in het bosreservaat Liedekerke, maar zijn aandeel neemt duidelijk af

werd het gebied officieel een bosreservaat, met de bedoeling de spontane dynamiek verder te bestendigen.

Het bosreservaat werd in 1986 grondig geïnventariseerd door Bart De Cuyper, in 65 cirkelvormige proefvlakken met een straal van 15 m. In 2006 werden dezelfde proefvlakken opnieuw geïnventariseerd door het bosreservatenteam en Margot Vanhellemont (UGent). Ook in 1996 werd een heropmeting doorgevoerd, door Diego Van Den Meersschaut (UGent), maar slechts voor de helft van de proefvlakken.

We illustreren de veranderingen in het bos aan de hand van de inventarisatiegegevens voor 1986 en 2006. De resultaten voor 1996 situeren zich, zoals verwacht, tussen beide in. De vergelijking schetst een klassiek beeld van de spontane successie van een pionierbos op arme zandleembodems.

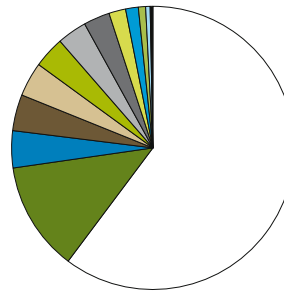
In 1986 was het stamtal nog zeer hoog : ruim 1600 bomen en struiken per ha, met een diameter van ten minste 5 cm. Twintig jaar later is dat stamtal bijna gehalveerd tot ongeveer 850 per ha. Vooral lichtminnende pionierboomsoorten zoals berken, wilgen en Grauwe abeel of Ratel-populier zijn sterk in aantal verminderd. Inlandse eiken (zowel Zomereik als Wintereik) verliezen minder terrein en meer schaduwtolerante soorten, zoals Tamme kastanje en Amerikaanse eik houden stand of gaan licht vooruit. Beuken werden (nog) niet waargenomen in de proefvlakken en Gewone esdoorn is slechts sporadisch aanwezig.

Het grondvlak van de bomen en struiken nam toe van 28,3 m² per ha in 1986 naar 31,1 m² per ha in 2006. Vooral inlandse eiken, Amerikaanse eik en Tamme kastanje zijn fors gegroeid. Bij de struiken is er een sterke afname van het lichtminnende Sporkeshout, en een toename van Wilde lijsterbes en Hazelaar. Ook Amerikaanse vogelkers breidt uit, maar heeft slechts een beperkt aandeel in het bos, ook al komen er oude zaadbomen voor. De soort gedraagt zich in het bosreservaat veel minder als een agressieve exoot, zoals we hem vaak kennen van de naaldbossen op arme zandbodems.

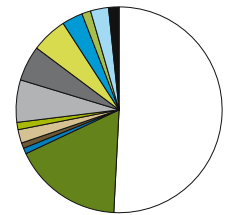
Onderzoek van Margot Vanhellefont naar het verspreidingspatroon van Amerikaanse vogelkers in Liedekerkebos heeft aangetoond dat voornamelijk de nabijheid van zaadbomen en de lichtbeschikbaarheid van belang zijn voor deze soort. De soort is weliswaar toegenomen, maar houdt gelijke tred met schaduwtolerante, inheemse struiksoorten zoals Wilde lijsterbes en Hazelaar, en heeft de toename van deze soorten niet verhinderd.

Door de sterke concurrentie met bramen en andere boom- en struiksoorten die dezelfde 'niches' innemen als vogelkers wordt de soort blijkbaar in toom gehouden.

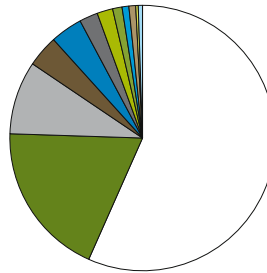
Stamtal
1986: 1623 per ha

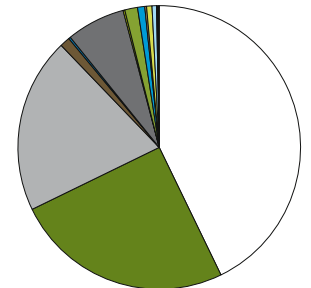
2006: 854 per ha

Grondvlak
1986: 28,3 m² per ha

2006: 31,3 m² per ha

□ berken	■ inlandse eiken	■ Amerikaanse eik
■ grauwe abeel / ratelpopulier	■ wilg	■ tamme kastanje
■ elzen	■ gewone es	■ wilde lijsterbes
■ sporkeshout	■ hazelaar	■ Amerikaanse vogelkers
■ overige		

Evolutie van het stamtal en het grondvlak in het bosreservaat Liedekerkebos, met aanduiding van de meest voorkomende soorten bomen en struiken. De grootte van de taartdiagrammen is in verhouding tot het totale stamtal en grondvlak.

*Links: Daslookvelden langs de Hollebeek vormen de oostgrens van het bosreservaat
Rechts: Verjonging van Amerikaanse vogelkers komt voor, maar is niet dominant aanwezig*

